
Na oproepen in de Korhaan en de Gooi en Eemlander in het voorjaar van 1997 meldden zich 18 mensen (leden en niet-leden) aan om huismussen in de omgeving van hun woning te tellen.

Guus van der Poel

Hoe doet de huismus het in het Gooi en Omstreken?

Het doel van dit onderzoek was om enig inzicht te krijgen in de talrijkheid en de verspreiding van de mus in de Gooi en Vechtstreek, het werkgebied van de Vogelwerkgroep. Inzicht in deze materie is van belang omdat er nogal wat aanwijzingen zijn dat de mussenstand landelijk gezien sinds begin jaren 80 langzaam maar gestaag achteruitgaat. Er worden getallen genoemd van een afname van 30% over deze periode! De vraag is: moeten wij ons ook zorgen gaan maken over de mussen in onze eigen omgeving?

Om dat te onderzoeken heb ik de deelnemers gevraagd gedurende 14 dagen op een vaste plek en een vast tijdstip voor of achter de eigen woning zogenaamd winterstrooivoer te strooien. Het is bekend dat mussen (en andere vogels) heel snel doorhebben dat er ergens

op een bepaalde tijd iets te halen valt. Na ongeveer een week krijg je op zo'n voerplek een vaste groep stamgasten, die vaak al in de struiken zitten te wachten totdat je naar buiten komt met het voer. Er waren twee telperioden: één in het voorjaar vóór het begin van het broedseizoen ergens tussen 1 maart en 1 april, en één in het najaar na afloop van het broedseizoen ergens tussen 15 september en 31 oktober. De deelnemers mochten zelf bepalen op welk tijdstip van de dag zij wilden voeren. Na het strooien van het voer telden zij gedurende een half uur hoeveel mussen op het voer aanwezig waren. Het maximum aantal dat gedurende dat half uur geteld werd, vulden zij vervolgens op een telformulier in. Dit formulier stuurden zij na afloop van de telperiode naar mij terug tezamen met de antwoorden op een

aantal vragen over de woning en de woonomgeving.

De resultaten leveren een heel gevarieerd beeld op. Rondom 5 woningen in Hilversum, Bussum (2x), Naarden en Loosdrecht is in de telperiode (en ook daarbuiten) geen enkele huismus gesignaleerd. Daarentegen zijn er ook woningen, waaromheen regelmatig maximale aantallen van 25-40 mussen werden geteld! Toen ik de telresultaten naast de gegevens van de enquête legde, kwam er iets heel onverwachts naar voren: lage aantallen mussen worden gevonden rondom oudere woningen. De scheidslijn ligt ongeveer bij 1950-53. De groep van 18 deelnemers bestaat uit 9 mensen met een woning van voor 1953 en 9 mensen met een woning van na 1953. Als ik het gemiddelde neem van het maximum aantal mussen dat in de

14-daagse telperiode waargenomen is, dan blijken rondom woningen van voor 1953 gemiddeld maximaal slechts 3 mussen te zijn gezien, terwijl er rondom woningen van na 1953 gemiddeld maximaal 19 zijn waargenomen (afgeronde getallen, zie fig. 1). Statistisch gezien is dit zeer significant. Zeven van de 9 deelnemers met een woning van voor 1953 geven ook aan dat zij de laatste jaren een afname van de mussenstand in hun omgeving hebben opgemerkt. Van de 9 deelnemers met een woning van na 1953 beweren 7 deelnemers dat de mussenstand gelijk gebleven is. Ook een duidelijk verschil.

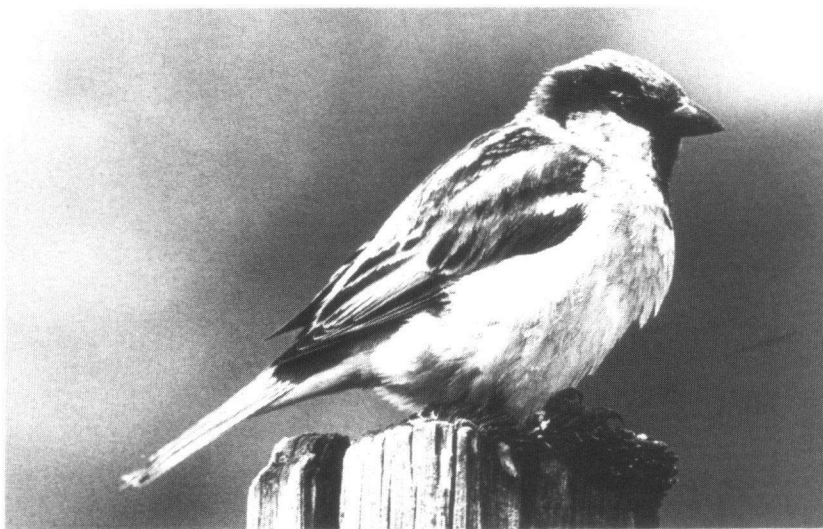
Waardoor deze verschillen worden veroorzaakt is mij nog een volstrekt raadsel. Ik kan mij voorstellen dat in oudere wijken niet alleen de huizen ouder zijn maar ook de tuinen en het openbaar groen. Het kan zijn dat gezien, door de ogen van een mus, de groene aankleding van deze wijken geleidelijk aan teveel op een bos is gaan lijken of anderszins voor de mus een slechtere voedselbron of woonomgeving is geworden. Dit vraagt om nader onderzoek, dat echter niet zo eenvoudig is. Het

gaat er daarbij om uit te vinden waardoor het komt dat in het ene gebied de sterfte en eventuele emigratie groter is dan de jaarlijkse aanwas van jonge vogels en eventuele immigranten en in het andere gebied niet. Dat is een complexe materie. Je moet een zo goed mogelijke schatting van de verschillende doodsoorzaken voor de verschillende leeftijdsklassen maken, het broedsucces gedurende een aantal jaren bijhouden en er tegelijkertijd achter zien te komen waar de jongen, als ze hun eerste winter overleefd hebben, zich gaan vestigen. Een analyse van wat de mus zo al eet door het jaar heen, hoort er eigenlijk ook nog bij. Voor amateurs een ontmoedigende lange waslijst! Het totale probleem van de achteruitgang van de mus zullen we dus niet zo snel oplossen. Toch kunnen we al wel iets concluderen uit ons onderzoek. Veel mensen houden eksters, en in mindere mate ook kraaien (zwarte kraai, kauw) en gaaien voor de grote boosdoeners, omdat deze vogels als ze zelf jongen hebben de nesten van kleinere zangvogels kunnen plunderen. De rol van eksters kan echter niet anders dan zeer be-

perkt zijn, want ook rond de huizen van na 1953 waar nog steeds veel mussen voorkomen, is de ekster een algemene broedvogel geworden en zal de kans het slachtoffer te worden van een ekster net zo groot zijn als in de oudere wijken. Hoe groot die kans überhaupt is, is ook nog de vraag. Mussen-nesten zijn voor deze vogels over het algemeen onbereikbaar en pas uitgevlogen mussen zijn al zeer snel uitstekend in staat om aan ongewenste belangstelling van deze grotere vogels te ontkomen. Maar tijdens het uitvliegen zal er best wel eens één ten prooi vallen aan een ekster. Zoals gezegd treedt dit uitsluitend op in het broedseizoen van de ekster. Mussen hebben echter een veel langer broedseizoen dan eksters, omdat ze meerdere keren per jaar broeden (2-4 legsels vanaf mei tot en met september). Latere broedsels van de mus zullen daarom weinig of geen last van de ekster hebben. Al met al genoeg redenen om niet onmiddellijk tot grootscheepse vervolging van eksters, kraaien en gaaien over te gaan.

Veel meer conclusies zou ik op dit moment uit de resultaten van het onderzoek niet willen trekken. De steekproef is daarvoor te beperkt. Met veel meer deelnemers zou er een kaart van het werkgebied gemaakt kunnen worden met mussen-rijke en mussen-arme gebieden. Ik roep daarom iedereen op die in maart gedurende 14 dagen overdag een half uurtje vrij kan maken om mussen te voeren en te tellen, zich bij mij aan te melden. Ik stuur dan zo snel mogelijk de spelregels van het onderzoek.

Guus van der Poel
Buhrmannlaan 54
1381 GM Weesp
Tel. (0294) 431308

Huisemus

Foto: Henk Harmsen / Archief Het Vogelaar